

Csata.

Írta: Dobos László.

Furcsa szerelem, furcsa háború volt. A hiú és szépséges Semiramis, akinek minden tüzes csókjából a halált csókolták a szerelmesek, új szerelemre gyuladt. Arreus volt a választott férfi, akinek az isteni asszony felkínálta szerelmét — ezt az irigyelt és halálos fejedelemséget. Mert a temetők királynője megunt szerelmeseit megölette s számukra pompás temetőkeretet tartott. Arreus néve már a századik sirkőre került volna. De Bithynia hasonlóan hiú és szép királya azt felelte: Nem! Pedig a pokol tüze égett érében ha csak rágondolt Semiramis szerelmére, de Arreus okos és erős volt s ellenkezve felelt.

Furcsa szerelem, furcsa háború volt.

A megalázott királyasszony elindult, hogy megköttözzé, foglyúl ejtse azt a férfit, aki erősebb mert lenni — nálánál. S Arreus is elindult, hogy rabjává tegye a világ csodált asszonyát, aki őt új mécsesnek szánta a száz boldog-léha szerető sirkertjébe. Két egymásba bolonduló szerelmes halálos csatát akart vívni egymással — egymásért.

*

Még dúlt a harc az erdő bozontos sűrűjében, de Arreussé volt már a diadal. A rekedt torkok ordítását túlsüvítették a zuhogó dárdák, amelyek döngve hulltak a horpadó paizsokra.

Borzalmas muzsika volt!

A Parthenios felől szoknyás asszír harcosok rohantak új rohamra, de az ágas-bogas tüskés bozótok lerántották felét a földre, maradékját pedig az irtózatos termetű mariandynok várták. S az asszírok csataordítását széjjelszakították a torkukba rohant nyílhegyek. A fetrengő sebesülteket a száraz szomjúság gyötrelme kínozta halálra; visszafelé minden út zárva, víz sehol, mindenütt csak vér. Meg-megújuló vergődő rohamok zaja hallatszott, csontok roppantak a száguldo paripák patái alatt, az erdő megtelt hörgő fájdalommal s a legyőzöttek vad kétségbeesésével.

A halottakra a gyászoló ősz dúsan hullatta a vérszinű leveleket, a kiömlött vért pirosan gyászolta az erdő.

Arreus győzött és aranyos sátra előtt ittasan hahotázott. Hatalmas mámor, a győzelem mámora szállta meg a sziveket s az öröm elbódított mindenkit. A katonák pőrere vetkőzve tódultak ki a Parthenioshoz, hogy lemossák magukról a vért. De hirtelen révülő szemmel meredtek a túlsó part felé.

A pafhlagóniai sziklákról akkor gördült le az utolsó roham.

Ideges ménjén Semiramis robogott középen férfiruhában, körülötte száz fehéruszályos szolgálóleánya csillogó könnyű dárdákkal kezükben. S ezt a kis amazon-sereget mint széjjeltörhetetlen hatalom vette körül a sumer lovasok sötét tömege, amely halálos csapást készült lesújtani az elbizakodott győzők szétlazult táborára. Az éles agyarú sziklák száz

és száz harcost törtek össze, de a sereg zöme mégis leért a parthoz. És ekkor történt a csoda. Ahelyett, hogy a vágató sereg belegázolt volna a rohanó Partheniosba — megtorpant. A megáradt folyó szilajan, örvényesen sodródott a meredek partok között: halál volt beleugratni. De ahol a férfi megfélemlik, az asszony ott válik vakmerővé. Semiramis vakon beleugratott a vízbe, utána fehér uszálya: a száz leányzó.

A lovasok még mindig mozdulatlanul álltak. Ninias vezér, a király-asszony fia eltűnt s gonosz varázsa megbabonázta a lelkeket — nem ment senki a királynő után. S fenn valahol egy kiugró sziklán felhangzott Ninias pokoli kacaja. Gúnynal, harsányan, teli szájjal hahotázott. A temetők királynője csak most tekintett vissza, megértett egyszerre mindent. Saját fia csalta kelepcébe, leghűségesebb katonái hagyták cserben. Megcsaltak, ahogyan csak királyt vagy asszonyt meg lehet csalni. S fenn hahotázik az új király. Érezte, hogy most választania kell az élet és halál, szerelem és a bosszú között. Határozott. Bosszút áll, ahogyan csak király vagy asszony bosszút tud állani.

S visszafordult a pafhlagoniai part felé. A sziklán megfagyott a kacaj . . .

De a túlsó parton folytatta Arreus. Száz leány úszott feléje, fehér leplük szétterült a víz tükrén. A vérző Nap rájuk hintette langyos sugarait: az alkonyatban mintha harmatos lótuszkert úszott volna a véres folyón. S a folyó kérlelhetetlen sodra átvitte őket a túlsó partra. Halálos megmenekülés volt! Ifjú kaukon és bithyn katonák emelték ki a remegő pompás foglyokat.

A Nap is lehúnyta szomorú szemét.

Erősen sötétedett már, mikor Semiramis visszatért a partra, de Ninias és serege már messzejárt. Távolról dübörgött csak a menekülő horda futása.

*

Arreus király fiatal volt és okos, de gögös és hiú. Amikor meglátta az imát vacogó leányok seregét, istenes gondolata támadt. Ha ő ezeket a szűzeket máglyára hordatná, kegyes Nergalnak tetsző dolgot mívelne, kiengesztelné eddigi bűneit s erőt nyerne a további hódításokhoz. S remek tűzjáték lenne, megborzadna tőle a porbasújtott királyasszony, az ő híre pedig országokat járna keresztül.

A tábor visszavonult az erdőbe s a parti tisztáson lángok gyúltak az „izzószájú tűzisten“ dicsőségére. Szűzek éneke zengett a máglya tetejéről, hatalmas vörös lángok nyaldosták az eget, majd csend lett. És felbúgott egy vén pap imája:

„A dicsőségesen elhúnytak lelkei
Ragyogva jelennek meg, mint az arany fénye
E lelkeknek
Adjon Samas új életet!
És Merodakh, az ég elsőszülötte
Nyújtson nekik kegyes lakhelyet!“

Azután a katonák felé fordult, hogy a királyért imádkozzék:

„Királyunknak pedig nyújts késő napokat, távoli éveket, erős kardot, dicsőséges napokkal telt hosszú életet, elsőbbséget a királyok között. Fogadd e kegyes áldozatot attól, aki ily ajándékkal kedveskedik isteneiknek!“

Hangja zengő szózatként dörgött tovább:

„Mert aki nem fél istenétől,
A nádhöz hasonlóan vágatik le
Aki nem tiszteli Istart,
Annak testi ereje lefogy;
Mint a reggeli csillag elhalványúl
Mint az éjjeli felhőzet elmúlik.“

Ezután a szent papok harsogó dallal járták körül az áldozati tüzet. Ekkor már lepihent a tábor. Lassan az őrtüzek és őrszemek is szunyadozni kezdtek, csak a halódó máglya parazsa izzott vörösen az éjszakában, mint egy nagy táguló, figyelő szem. Az élet mindenütt lelankadott. Mócánás nélkül hajnali harcra új erők gyűltek. De a túlsó parton egy ágaskodó sziklán ébren virrasztott egy asszony. Tehetetlenül kellett végignéznie a részeg dáridót, és legkedvesebb leányainak feláldozását. Már soká ült s messze, messze bámúlt. Hirtelen remegni kezdett. Amit látott azt csak ő látta a magasból, az alvó tábor álmodott tovább.

A kormosodó parazs vörös szívéből kiugrott egy kicsi szikra. Mint forró agyból kiröppen a szikrázó új gondolat. Azután egy vékony vöröszalagot látott, amely futott az erdő felé. Mint egy kis tüzes patak rohánt a száraz fűben a tűz, a tűzpatak belebotlott egy fába és felrohánt rajta. Lángkárjai átnyalábolták a fa derekát s mint pajkos gyerek felült az ágakra.

A kigyúlt fa mint piros májusfa állt az éjszakában, piros lobogók s szalagok lengtek ágain. A fa az erdő szélén állott . . .

A katonák felriadtak a tűrhetetlen hőség miatt. Rettentő hajnal volt! Lángolt az erdő, a tűz körülfolyma már az egész tábor, sehol egy kibívót nem hagyott. Ki vezette? Gondolkodott a tűz? A ropogó fák reccsenése mintha vezényszavak pattogó özöne lett volna a tűz számára:

Erre! Erre!

Gomolyokba keveredtek az emberek, a kavarodásban fejét veszette mindenki, a menekülők egymást lökték a tűzbe amikor szíkké vált már a megmenekültek szigete. Mégis hiába. Szeme volt a tűznek, látott. Megkeresett mindenkit, nem lehetett előle menekülni, lángkarjával elkapta a vágató lábat s visszarántotta a tüztengerbe. A tűz összefogódzott a széllel — s mintha mindegyik fa sudara húr lett volna — beleléptek húrokba s zsvajos zenéjük megtévelyítette a harcosokat. Egy pap földre bukva énekelt bele az irtózatos koncertbe, szárnyaló hangja átzenge az erdőt, de a tűz őt sem kímélte. Arreus kivont karddal harcolt. Ki ellen? A lángok feléje csapták, számolta: egy . . . tíz . . . s kardjával keresztül szelte sárga nyelvüket. Hirtelen arcába csapott egy forró láng s felsüvöltött . . .

Nem látott; arca lemarva, haja, szakála végigpörzsölve:

Győztem! — ordította s belevágtatott mint élő fáklya a tűzbe.

— Asszony . . . hadd öllek . . . így . . . forrón . . . csókolj . . . csókolj . . .

Ölelte a lángokat míg összeroskadt.

Győztünk! kiáltotta vissza a megnőtt máglya. Száz leány lelke megmutatta, mi a holtak hatalma. Borzadt, megőrült, aki látta a diadalt szikrázó máglyát, mely sohasem látott áldozatot mutatott be az isteneknek.

Mikor lehült az izzó föld, Semiramis átjött a túlsó partról — temetni Arreust kereste. Meglelte. Ott feküdt olvadt aranyai között s ferde szájjal várta szerelmese csókját. Kialudt szeme feketén üszkösödött az ég felé. A királynő mellett ott lovagolt a férfi is. Az új. Élő és holt szerető egymás szemébe nézett . . .

— Vitesd illően udvaromba — szólalt meg halkán Semiramis, gyúljanak ki a lángok s negyvén napig égjenek. Én megyek tovább és te?

— Veled megyek — felelt rekedten, tómpán a férfi.
S átléptette lovát Arreus teste fölött.

Nyáron.

*Csillagmosolygású nyári ég alatt,
mint az öröklétből hulló habok
kavarognak körém a titkok önfeledten
és ésaesogó ajakkal szépre hazudják
mihaszna rongyos holmi — éltetemet.*

*S míg a csillagok közt koborló lelkem
fázósan ölti magára felhő rongyait
előbukik a hold is a tüzet csíholva,
majd lángra kápnak a lenge felhőfodrok
s egy rongy ég amott — talán a lelkem.*

HERDA LÁSZLÓ

Októberéjjen...

*Október éj van. Csendes, hideg
s köröttem pihennek
sívár szálmázsákos dgyakon;
böldog-álomba merült emberek.*

*Csak az én szemem ég valami idegen láztól,
csak az én szívem ver hangosan, mint vadabbul
és nem hallja senki, senkiséim.*

*Nem hallja senki, míg a lelkemen —
— e sökhurú hárfás hangszeren . . .
bús akordókat játszik
egy vak cigány — a szerelem.*

HERDA LÁSZLÓ